

Az aknásfutrinka (*Acinopus ammophilus*)

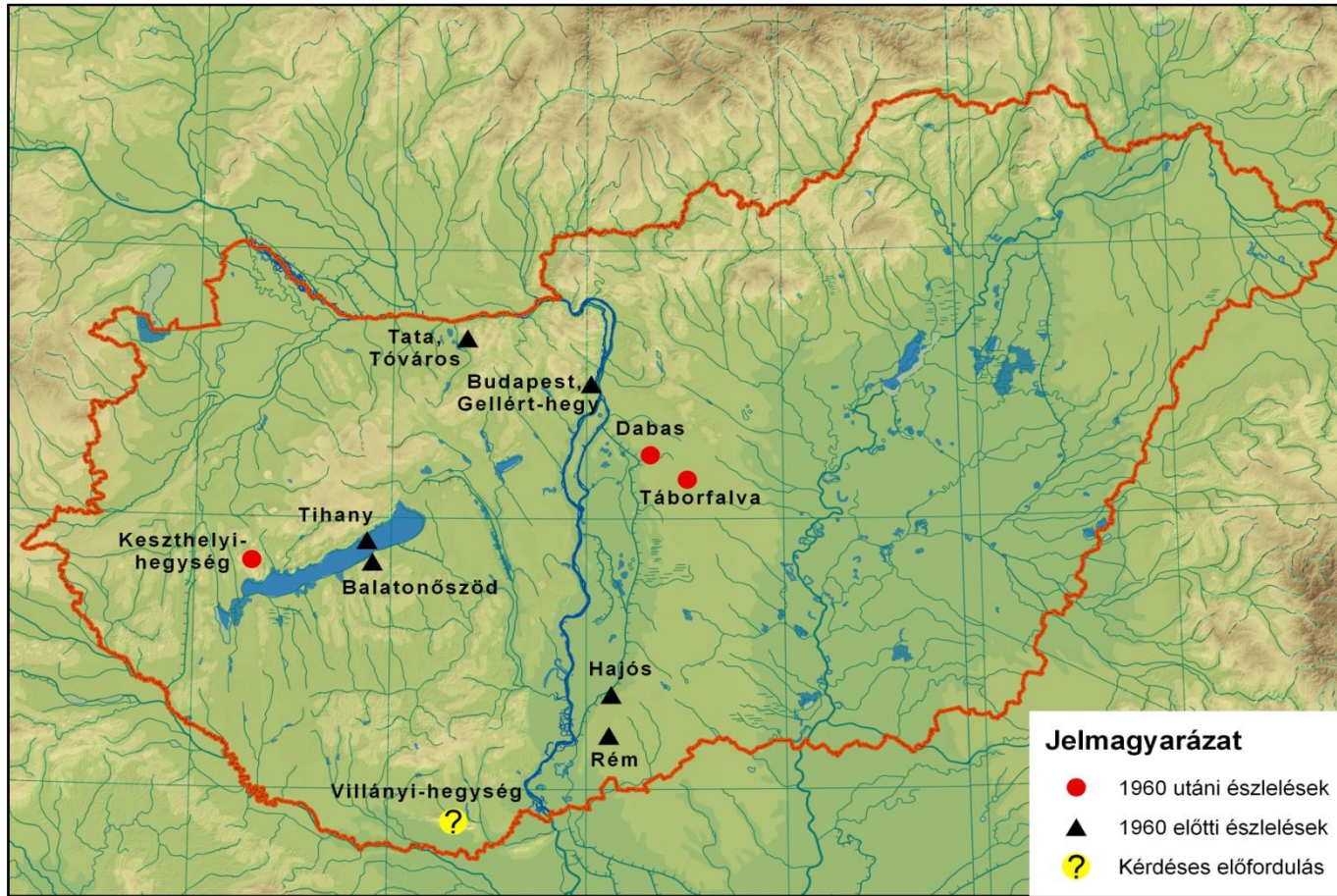
Szél Győző
Állattár
Bogárgyűjtemény

Megjelenése, elterjedése

A 20-28 mm nagyságú, szénfekete színű aknásfutrinka a száraz vidékek, többnyire a csaknem növényzetmentes homokpuszták lakója. A Földközi-tenger mellékén honos, kelet felé Türkmenisztánig tart elterjedési területe. Közép-Európában csak hazánkban fordul elő, hozzánk legközelebb a szerbiai Deliblát homokbuckásaiban él.

Hazai lelőhelyei

Az aknásfutrinkát Magyarország számos pontjáról ismerjük, ám az észlelések zöme régi keletű. Előfordulása jelenleg csak Dabas, Tatárszentgyörgy és Táborfalva térségében vehető bizonyosra.

Tápláléka

Az aknásfutrinka az apró lucerna (*Medicago minima*) magjával táplálkozik. A kiürült, tüskés terméseket eltávolítja az aknából, s ezek a bejárat előtt fölhalmozódnak.

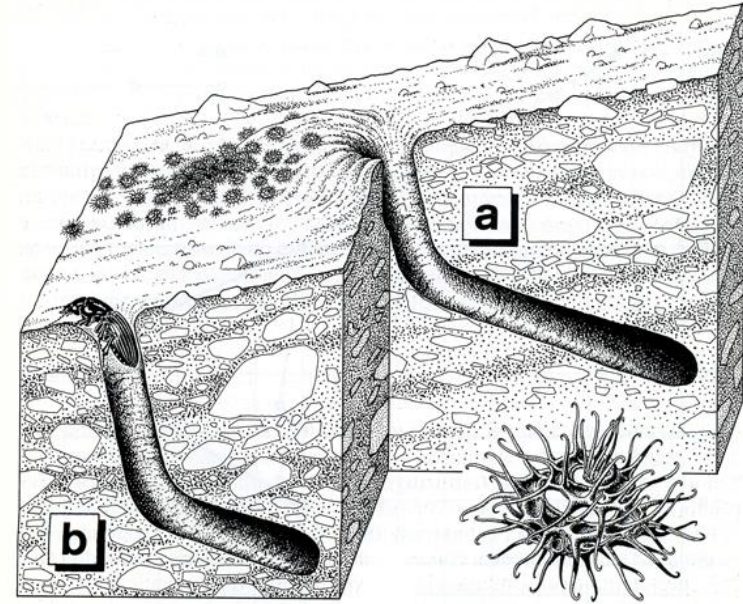

Személyes élmény

A táborfalvai árvalányhajas homokpusztán 1995 nyarán az aknásfutrinka jelenlétére utaló nyomokra, talajba vezető járatokra bukkantunk rovarász kollégáimmal.

Milyen a járata?

A járat méretének és formájának felderítésére gipszöntvényt készítettünk. A mintegy 30 cm hosszú öntvény az ábrán is látható sajátos lefutású. A bogár által kiásott akna védelmet nyújt a túlzott felmelegedés és a kiszáradás ellen.

Az aknásfutrinka magyar kutatói

Frivaldszky Imre
(1799-1870)

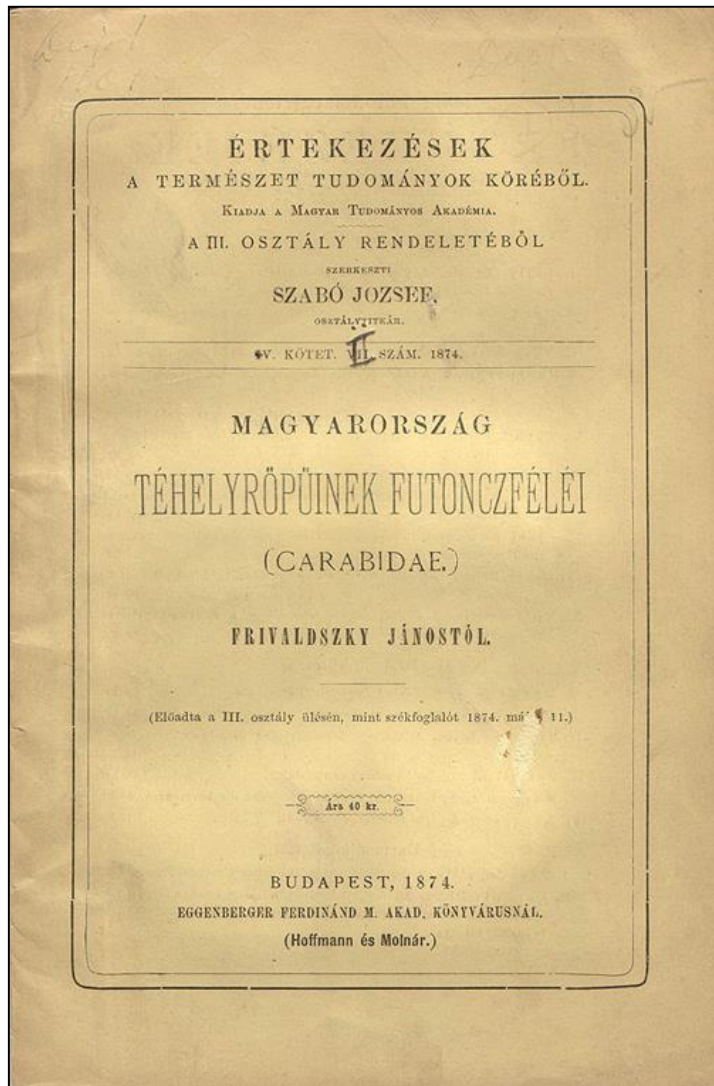
Frivaldszky János
(1822-1895)

Herman Ottó
(1835-1914)

A hazai zoológia e három kiválóságát egyaránt foglalkoztatta az aknásfutrinka. Míg a két Frivaldszky az elterjedését és élőhelyét tisztázta, Herman Ottó, az élesszemű megfigyelő a különös bogár életmódjának részleteire is fényt derített.

Hogy hívták régen?

54

FRIVALDSZKY JÁNOS

Acinopus Dej. Szömörtop.

ammophilus Dej. — vaskos sz. — A budai Gellérthegy déli oldalán:
tavaszkor igen ritka.

A hajdani, régies hangzású magyar állatnevek zömét mára a feledés homálya fedi. Ilyen név az aknásfutrinkára vonatkozó „vaskos szömörtop” Frivaldszky Imre (1865) és Frivaldszky János (1974) könyvében.

Acinopus ammophilus Dej. (vaskos Szömörtop). Ezen faj főleg déli Oroszországból, Krimből lett ismeretes; hazánkban a legritkább jelenségekhez tartozik; buvárlataim hosszú évsorán át csak kétszer sikerült e fajt egyes példányban a Gellérthegy déli oldalán feltalálni.

Források

Frivaldszky, I. (1865): Jellemző adatok Magyarország faunájához. *A Magyar Tudományos Akadémia Évkönyvei*, **11** (4): 1-274.

Frivaldszky, J. (1874): Magyarország téhelyröpűinek futonczféléi (Carabidae). Budapest, Eggenberger Akadémiai Könyvkereskedés, 66 pp.

Giachino, P. M., Scaramozzino, P. L. & Vailati, D. (1994): Osservazioni biologiche e etologiche su *Acinopus ammophilus* (Dej.) con particolare riguardo al comportamento alimentare (Coleoptera Carabidae Harpalinae) – *Boll. Mus. Reg. Sci. Nat. Torino* **12** (1): 173-185.

Herman, O. (1878): *Acinopus ammophilus*. – *Természetrajzi Füzetek* **2**: 60-61.

A fotókat Retezár Imre és György Zoltán, az apró lucerna ábráját Pál János készítette